

Závěrečná zpráva o šetření

ve věci podnětu paní M. P.

A – Obsah podnětu

Se svým podnětem se na mě obrátila paní M. P., bytem XXX, která si stěžovala na nezhodnocení určité doby zaměstnání pro důchodové účely.

Stěžovatelce byl od 1. 7. 2011 přiznán předčasný starobní důchod. Dosud jí ovšem nebyla zhodnocena doba zaměstnání od 1. 1. 1996 do 15. 4. 1997 (na kterou bývalý zaměstnavatel nepředložil evidenční list důchodového pojištění), a to přesto, že stěžovatelka ČSSZ sama aktivně doložila následující relevantní doklady:

- 1) pracovní smlouvu,
- 2) výpověď z pracovního poměru,
- 3) přihlášku zaměstnance k pojištění,
- 4) odhlášku zaměstnance z pojištění,
- 5) potvrzení o zaměstnání (tzv. zápočtový list),
- 6) potvrzení bývalého zaměstnavatele.

Z Informace o pojištění od Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR též vyplynulo, že stěžovatelka byla v daném období u předmětného zaměstnavatele skutečně zaměstnána.

Za účelem objasnění postupu ČSSZ jsem zahájil v dané záležitosti šetření v souladu s ustanovením § 14 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů. Vedoucí oddělení sociálního zabezpečení, práce a zdravotnictví Kanceláře veřejného ochránce práv požádal z mého pověření ČSSZ o poskytnutí vyjádření k případu. Zejména mě zajímalo:

- 1) proč ČSSZ stěžovatelce nezhodnotila výše uvedenou dobu pojištění, zvláště s přihlédnutím k rozsudku Městského soudu v Praze č. j.: 4 Cad 56/2009-88,
- 2) zda PSSZ vyzvala bývalého zaměstnavatele stěžovatelky ke splnění povinnosti předložení evidenčního listu důchodového pojištění (dle § 39 odst. 2 písm. a/ zákona č. 582/1991 Sb.) nebo zda v této věci provedla kontrolu, případě proč tak neučinila.

B – Skutková zjištění

Stanovisko ČSSZ spolu se spisovou dokumentací bylo doručeno dne 15. 10. 2012. Toto stanovisko ovšem neobsahovalo odpovědi na výše uvedené dotazy, proto byla ČSSZ požádána o doplňující stanovisko, ve kterém sdělila následující.

Zaměstnavatel paní P., pan R. M., byl opakovaně obesílán ke kontrole od roku 1996, doručenky ve většině případů nevyzvedával, a když ano, tak se ke kontrole nedostavil. V březnu 2001 byla zaměstnavateli uložena pokuta za nesoučinnost, dále byla v červenci 2007 požádána Policie ČR o předvedení pana M. na PSSZ, ale nepodařilo se. Zaměstnavatel byl dne 21. 9. 2001 zařazen do evidence nedosažitelných zaměstnavatelů. V letech 2002 – 2011 byl opakovaně prověřován pobyt zaměstnavatele a opakovaně byly zaslány výzvy k dostavení se k provedení kontroly. V letech 2003 – 2005 byl pan M. ve výkonu trestu odnětí svobody. Zaměstnavatel byl dne 14. 2. 2011 přeražen do tzv. „mrtvé evidence“ nedosažitelných zaměstnavatelů.

Paní P. byla přihlášená k sociálnímu pojištění v období od 1. 5. 1994 do 14. 5. 1997. Její zaměstnavatel nereagoval na výzvu a evidenční list důchodového pojištění PSSZ nepředložil. Z tohoto důvodu byla paní P. zaslána dne 30. 1. 2002 výzva k součinnosti a předložení dokladů – platových výměrů a výplatních pásek, aby mohla být provedena rekonstrukce ELDP. Na výzvu paní P. nereagovala. PSSZ rekonstruovala ELDP dle ustanovení § 6 odst. 4 písm. u) zákona č. 582/1991 Sb. ELDP za období 1. 1. 1996 – 31. 12. 1996 a 1. 1. 1997 – 15. 4. 1997 nemohl být rekonstruován, neboť přehledy nebyly odevzdány – evidence neúplná. Na základě Vašeho podání příslušné ÚP PSSZ znovu prošetřilo tuto záležitost, nicméně ani nyní, 10 let po zaslání výzvy paní P. k předložení relevantních dokladů, nebyl shledán důvod ke změně nazírání na tento případ.

Dle ustanovení § 16 odst. 3 zák. č. 155/1995 Sb., v platném znění, je vyměřovacím základem pojištěnce za dobu po 31. 12. 1995 vyměřovací základ pro stanovení pojistného dle zákona č. 589/1992 Sb., v platném znění, a za dobu před 1. 1. 1996 hrubý výdělek stanovený pro účely důchodového zabezpečení podle předpisů platných před 1. 1. 1996. Případy, kdy nelze zjistit výši vyměřovacího základu řeší ustanovení § 16 odst. 4 písmo c) zákona č. 155/1995 Sb., v platném znění, dle kterého jsou vyloučenými dobami doby po 31. 12. 1995, po které pojištěnec byl poplatníkem pojistného, nelze-li zjistit výši jeho vyměřovacích základů, Pokud jde o dobu pojištění před 1. 1. 1996 je v souladu s výkladem MPSV vyloučenou dobou pro účely stanovení osobního vyměřovacího základu i doba, kdy je v období před 1. 1. 1996 prokázána doba důchodového pojištění ve smyslu ustanovení § 13 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., v platném znění, nelze-li zjistit výši hrubého výdělku ve smyslu ustanovení § 16 odst. 3 věty první cit. zákona.

S ohledem na výše uvedené lze říci, že výdělečná činnost paní P. od 1. 5. 1994 do 15. 4. 1997 trvala, nicméně od 1. 1. 1996 do 15. 4. 1997 nejsou prokázány skutečnosti rozhodné pro posouzení, zda uvedená doba je dobou pojištění ve smyslu ustanovení § 8 a § 11 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb. (skutečný výkon výdělečné činnosti, zúčtování vyměřovacího základu, pobírání dávek nemocenského pojištění).

Dne 5. 11. 2012 obdržela ČSSZ od Krajského soudu v Českých Budějovicích výzvu, ve které soud žádal ČSSZ o postoupení dávkového spisu paní P. a stanovisko

k žalobě paní P. proti rozhodnutí ČSSZ ze dne 2. 8. 2012. Další postup ČSSZ v této záležitosti tedy bude záviset na rozhodnutí soudu. Rozsudek Městského soudu v Praze č. j.: 4 Cad 56/2009-88 nemá ČSSZ k dispozici.

C – Právní zhodnocení

Obdobný případ byl již předmětem šetření mého předchůdce ve funkci JUDr. Otakara Motejla (č. j.: ČSSZ 675 904 1058), kdy se jednalo o prokázání doby zaměstnání zemřelého rodiče pro účely vzniku nároku na sirotčí důchod. V rámci došetřování chybějící doby pojištění odmítla tehdy ČSSZ potažmo MPSV uznat jako průkazné doklady tzv. zápočtový list a pracovní smlouvu, a to ani s přihlédnutím ke skutečnosti, že zemřelý v době výkonu předmětného zaměstnání nebyl veden v evidenci uchazečů o zaměstnání a že jeho bývalý zaměstnavatel neplnil své povinnosti vůči OSSZ. Názoru veřejného ochránce práv dal nakonec za pravdu soud (ve výše uvedeném rozsudku), dobu pojištění musela ČSSZ uznat, čímž vznikl nárok na sirotčí důchod.

V posuzované věci není dle ČSSZ možno konstatovat, že stěžovatelka byla v době od 1. 1. 1996 do 15. 4. 1997 pojištěna ve smyslu § 8 a § 11 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Na základě doložených podkladů je ovšem zřejmé, že v uvedené době měla uzavřenou pracovní smlouvu s Ing. R. M., kdy pracovní poměr trval od 1. 5. 1994 do 15. 4. 1997. Tato doba zaměstnání je doložena i potvrzením o zaměstnání (tzv. zápočtovým listem), které vystavil bývalý zaměstnavatel. Není ovšem prokázané, zda byl stěžovatelce zúčtován vyměřovací základ a zda případně pobírala dávky nemocenského pojištění. Tyto skutečnosti se nepodařilo došetřit ani po více jak 15 letech, a to zejména z nedostatku součinnosti bývalého zaměstnavatele.

Na základě stěžovatelkou doložených podkladů a sdělení VZP ČR mám za to, že není důvod pochybovat o tom, že stěžovatelka byla zaměstnána u předmětného zaměstnavatele v daném období. Není její vinou, že nebyly zaměstnavatelem vystaveny evidenční listy důchodového pojištění. Za této situace je třeba vyjít z podkladů, které jsou nepochybné. Dospěl jsem k závěru, že výše uvedenými dokumenty je dostatečně prokázána doba zaměstnání (pojištění) stěžovatelky v době od 1. 1. 1996 do 15. 4. 1997. Není její chybou, že nebyly uchovány další podklady, které by doložily nepřetržitý výkon zaměstnání i splnění podmínek účasti na pojištění. Je nutné zdůraznit, že v předmětné době nebyla stěžovatelka vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání, a také byla jako zaměstnanec předmětného zaměstnavatele přihlášena ke zdravotnímu pojištění u VZP ČR.

Pro podrobnosti odkazuji na výše zmíněný judikát. Zároveň upozorňuji, že ČSSZ je povinna postupovat v souladu se zásadou legitimního očekávání (§ 2 odst. 4 správního řádu), tedy rozhodovat ve skutkově shodných nebo obdobných případech stejně.

Jsem tedy názoru, že v kontextu výše uvedeného ČSSZ měla dobu pojištění stěžovatelce uznat jako vyloučenou dobu (bez výdělků).

D – Závěr

Tato zpráva shrnuje poznatky ze šetření, které budou po vyjádření dotčeného úřadu podkladem mého závěrečného stanoviska ve věci.

Na základě provedeného šetření jsem dospěl v souladu s ustanovením § 18 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, k závěru, že ČSSZ ve věci paní P. pochybila, když nezhodnotila na základě jí předložených podkladů její dobu zaměstnání od 1. 1. 1996 do 15. 4. 1997 pro důchodové účely.

Tato zpráva bude zaslána řediteli odboru interního auditu a kontroly ČSSZ Ing. Zdeňku Joskovi a stěžovatelce paní M. P.

Ředitele odboru interního auditu a kontroly ČSSZ Ing. Josku, s ohledem na zjištěná pochybení v souladu s ustanovením § 18 výše zmíněného zákona o veřejném ochránci práv, žádám, aby se k závěrům obsaženým v této zprávě do 30 dnů od jejího doručení vyjádřil.

JUDr. Pavel V a r v a ř o v s k ý
veřejný ochránce práv